

ZIGMUND FREYD QARASHLARIDA SHAXS MUAMMOLARINING TALQINI

Sultonova Mashhura Rustamboyevna
Urganch davlat universiteti o'qituvchisi

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ПРОБЛЕМ ЛИЧНОСТИ В ВОЗЗРЕНИЯХ ЗИГМУНДА ФРЕЙДА

Султонова Маишхура Рустамбоевна.
Преподаватель Ургенчского государственного
университета

INTERPRETATION OF PERSONALITY PROBLEMS IN ZIGMUND FREUD'S VIEWS

Sultonova Mashkhura Rustamboyevna
Teacher of Urganch State University

mashhur@gmail.com

<https://orcid.org/>

[0024-0040-0055-4224](https://orcid.org/0024-0040-0055-4224)

Annotatsiya. Mazkur maqolada psixoanaliz ta'limoti asoschisi Z.Freyd qarashlarining mazmun-mohiyati, mijoz-psixolog-psixoterapevt munosabatlarida psixologik metodlarni to'g'ri qo'llay olish hamda psixologik konsultatsiya jarayonida har qanday muammo, patologiya, kasalliklarning asosida mavjud bo'lgan ma'lum bir psixologik travmani aniqlash va bartaraf qilishning nazariy asoslari keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: psixoanaliz, psixologik simvol, muammo, mijoz, xulq-atvor, intellektual hislar, hissiyot, iroda, kommunikatsiya, deformatsiya, qaramlik.

Аннотация. В данной статье раскрыта суть взглядов основоположника психоанализа З.Фрейда, умение правильно применять психологические методы в отношениях клиент-психолог-психотерапевт, а также знания, лежащие в основе любой проблемы, патологии, заболевания в процессе. В психологической консультации даны теоретические основы выявления и устранения той или иной психологической травмы.

Ключевые слова: психоанализ, психологический символ, проблема, клиент, поведение, интеллектуальные качества, личность, воля, общение, деформация, зависимость.

Annotation. This article reveals the essence of the views of S.Freud, the founder of psychoanalysis, the ability to correctly apply psychological methods in the client-psychologist-psychotherapist relationship, as well as the knowledge underlying any problem, pathology, disease in the process. Psychological consultation creates a theoretical basis for identifying and eliminating this or that psychological trauma.

Keywords: psychoanalysis, psychological symbol, problem, client, behavior, intellectual traits, personality, will, communication, deformation, addiction.

Kirish. Psixologiya fani rivojida psixoanaliz nazariyasining o'rni va ahamiyatini qanchalik muhim ekani barchaga ma'lum. Fan inqilobiga sabab bo'lgan psixoanaliz nazariyasining asoschisi Zigmunt Freyd 1856-yilning 6-mayida Avstriyaning Frayberg (hozirgi Chexiyaning Moraviya) shaharchasida tug'ilgan. U oilada yetti farzandning eng kattasi bo'lib, Freyd to'rt yoshga to'lganda uning oilasi moliyaviy qiyinchiliklar tufayli Venaga ko'chib o'tgan. Freyd umrining oxirigacha Venada yashadi va 1938-yilda o'limidan bir yil oldin

Angliyaga ko'chib o'tdi [2]. Z.Freyd ta'limoti asosida nafaqat psixologiyada, balki psixoterapiya va psixatriya fanlari tarmog'ida ham qator ilmiy-amaliy tadqiqotlar amalga oshirilgan bo'lib, mazkur yo'nalishda psixoanalitik terapiyaning muhim subyektiv omili sifatida idrok qilish va o'zini-o'zi anglashga intilishi lozim [1].

Psixoanalitik metodlarni muvaffaqiyatli qo'llashning muhim omillaridan biri - terapiyaning tashki sharoitlari bilan bir qatorda, psixoanalitikning o'z shaxsidir. Psixoanaliz metodlaridan

foydalanilgan holda terapiyaning muhim subyektiv omili sifatida idrok qilishi va o'z-o'zini anglashga intilishi lozim. Bunda o'z-o'zini anglashga intilish, shaxsiy ziddiyatlarning kelib chiqish sabablarini aniqlash va yetarlicha o'z-o'zini baholashning ijobiy darajasiga erishishga imkon beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Z.Freyd birinchi bo'lib psixikani hech qachon o'zaro kelisha olmaydigan instinkt, mulohaza va ong kuchlari o'rtasidagi jang maydoni sifatida taqdim qiladi. Chunki, inson umrida eng muhim missiya bu-o'z-o'zini anglash mexanizmidir. Mazkur mexanizm rivojlanishning muhim komponenti bo'lgan ichki qarama-qarshilikni ijobiy bartaraf etishni ifodalaydi.

Kundalik hayotda biz e'tiborsiz qaraydigan har qanday so'z yoki tasvir o'zining aniq va bevosita ma'nosidan ko'ra ko'proq narsani oshkor qiladi. Biroq, ular har doim ham aniq belgilanmagan yoki tushuntirib bo'lmaydigan kengroq "ongsiz" jihatga ega bo'lib, buni aniqlash yoki tushuntirish mumkin emas. Ongning ongsiz fonini amaliy o'rganishning birinchi marta Zigmund Freyd boshlab berdi. Uning ishidagi umumiy jihat - tushlar har doim tasodifiy emas, balki ongli muammolar va fikrlar bilan bog'liq degan qarash edi. Z.Freyd fikricha, tushlardagi ramzlar xilma-xil va ajoyib fantaziyalardan iborat bo'lib, "Erkin assotsatsiya"lardan iboratdir. Aynan mazkur usuldan foydalanish orqali mijozning ongsiz muammolarini o'rganish mumkinligini angalagani holda muammoni yechishning boshlang'ich nuqtasi sifatida foydalangan. Odamlar har doim ham o'z muammolarini anglab, psixologik yordam so'ramaydilar. Ularning o'zlari ularni yoki ularga qandaydir tarzda hal qilishga harakat qilishadi. Biroq, moslashish har doim ham samarali emas va ko'plab salbiy holatlarga olib kelishi mumkin. Freydg ko'ra, kattalar hayotidagi qiyinchiliklarga sabab bo'lgan bolalik muammolari komplekslar konseptsiyasi bilan bog'liq.

Tadqiqot metodologiyasi. Zigmund Freyd jahon fanida psixoanaliz yo'nalishiga asos solgan alloma sifatida tanilgan bo'lib, uning bu kashfiyoti XX asr psixologiyasi, tibbiyoti, sotsiologiyasi, antropologiyasi, adabiyoti va san'ati rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. U tadqiq etib erishgan muhim ilmiy yangiliklar, ya'ni:

-inson psixikasining "U", "Men" va "Yuksak Men" bo'limlardan iborat uch tarkibli tuzilmani ishlab chiqqani;

-shaxs psixoseksual takomilining alohida bosqichlarini tahlil etib bergani;

inson g'ayrushuurida makon topgan "Edip kompleksi" nazariyasini batafsil tahlil qilgani;

-inson psixikasidagi himoyaviy mexanizmlar muntazam ishlab turishini kashf etgani;

-"g'ayrushuur" tushunchasini psixologik jihatdan talqin etgani;

-inson ruhiy kechinmalari transferining muhim tibbiy ahamiyatini ko'rsatib bergani, shuningdek, terapevtik davolashning erkin muloqot va tushlarga asoslangan usullarini joriy etgani, ayniqsa, mashhurdir.

Freyd psixoanalizda nevrozlar tabiatini tushuntirishda Edip kompleksi, qo'rquv va himoya mexanizmlari tushunchalariga katta e'tibor beriladi. Uning mohiyatiga ko'ra bolaning seksual mayllari ilk yoshlik davrlarida yaqinlariga, birinchi navbatda onasiga yo'naltiriladi, chunki ona boshqalarga nisbatan unga yaqin inson hisoblanadi, ya'ni aytish mumkinki, ixtiyoriy yoki ixtiyorsiz, ongsiz. "U" ijtimoiy axloq, tomonidan bostiriladigan inestual shart-sharoitni yaratadi. Mana shu yerda vaqt yoki "yosh" o'tishi bilan hal qilinadigan yoki "edip kompleksi"ga aylanadigan qarama-qarshilik paydo bo'ladi [2]. Shuningdek, psixoanaliz inson ongidagi ongsizlikni tahlil qilish asosida ruhiy muammolarning asosiy sabablarini topishga harakat qiladigan, inson shaxsiyati haqidagi bir qator nazariyalarning har qandayini tushunish mumkinligini tushuntirib beradi. Bu, ayniqsa, ong darajalari, himoya mexanizmlari va psixologik rivojlanish bosqichlari tushunchalariga to'g'ri yondashishga mos keladi.

Psixoanalizning asosiy tushunchalari sifatida ong va ongsizlik muammosi qo'llanilgan. Unga ko'ra, ong - bu bizning hozirgi fikrlarimiz, his-tuyg'ularimiz va intilishlarimiz; Ongsiz (yoki ong ishtirokisiz) biz eslab qoladigan yoki eslay oladigan hamma narsadir. Ongsizlik bizning xatti-harakatlarimizni, shu jumladan ibtidoiy va instinktiv istaklarni boshqaradigan ma'umotlarning zahirasidir.

Freyd fikriga ko'ra, ongsizlik psixikaning reallikdan mutlaqo farq qiladigan maxsus sohasi sifatida qaraladi. Unga ko'ra, ongsizlik axloqiy munosabat va noto'g'ri qarashlardan ajralgan, u yashirin istaklar va yashirin tajribalar to'plamidir. Keyinchalik Freyd ushbu uch tomonlama modelni

takomillashtirdi, kengaytirdi va "ego", "id" va "super ego" tushunchalari paydo bo'ldi. Freyd shaxsdagi doimiy xavotir, tashvish kabi hislarni nomoyon bo'lish mexanizmlariga ham ijodiy yondashgan. Uning fikriga ko'ra xavotir rivojlanishiga inson hayotidagi beqarorlik va kundalik turmushdagi voqea-hodisalarning odatiy yo'nalishini buzishi, noodatiy tus olishi sabab bo'ladi. Xavotirning boshlanishi ba'zi insonlarda faollikning oshishi, boshqa insonlarda esa yashirin ko'rinishda bo'lishi mumkin. Freyd o'zining psixoanaliz bo'yicha ma'ruzalarida qo'rquvning ikki turini belgilaydi:

1. Holat bilan bog'liq va obyektga e'tibor qaratilmaydigan qo'rquv;
2. Obyektga bevosita o'zi bilan bog'liq qo'rquv [3].

Freyd tashvish va qo'rquvni insonning ruhiy hayoti, ularning tabiatida aks ettirilgan eng muhim elementlar deb hisoblagan. Shaxsdagi qo'rquvlar nevrotik tashvishlanish darajasini yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Freyd ekzistensial tashvishlanish insonning tabiiy istagiga toqat qilmaslikka e'tibor qaratganligini ko'ramiz. Tashvishlanishning normal va nevrotik kombinatsiyasi - bu tashvish xavfni sezganda paydo bo'ladigan holatdir. Umumiy qilib aytganda, Freyd asarlarining mohiyatidan kelib chiqib, psixoanalizni mohiyatini quyidagi ta'riflarda keltirib o'tish mumkin:

- Fan sifatida psixologiyaning muhim bir qismi;

- Ilmiy tadqiqot vositasi;
- Psixik ongsizlik haqidagi o'ziga xos ta'limot;
- Faktlarini tan oladigan ilmiy tadqiqot;
- Ma'naviy hayotni yaxshilashning turli sohalarida tadqiqotlar uchun yordamchi vosita;
- O'z-o'zini bilish turlaridan biri;
- Terapevtik ta'sir ko'rsatish mexanizmlari yig'indisi [4].

Xulosa. Mazkur nazariyani o'rganish va amaliyotda to'g'ri qo'llash psixikaning mazmun-mohiyatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi va shaxsning mental sog'ligini saqlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

- 1.Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. Двадцать пятая лекция. Страх. М., 1990. <http://azps.ru/hrest/15/2353928.html>
- 2.Отажонов М. Психоанализ асослари: Олий ўқув юртлари талабалари учун ўқув қўлланма. - Т.: Ўзбекистон. 2004. -144 б.
- 3.Фрейд Зигмунд. Введение в психоанализ. Лекции (Авторы очерка о Фрейде Ф .В.Бассин и М .Г.Ярошевский) -М. Наука 1991. -456с.
4. Фрейд Зигмунд. "Я" и "Оно". Труды разных лет. Пер. с нем. кн. 1,2. Сост. А. Григорашвили. Тбилиси: "Мерани", 1991. - 398 с.
5. Хьел Л., Зиглер Д. Теории личности. СПб.: Питер, 2001. -608 с.: ил. - Серия «Мастера психологии».

